

Pillars: Perspective, People and Priorities

פרשת שופטים תשפ"ג

PARASHAS SHOFTIM

Judges and officers shall you appoint in all your cities — which HASHEM, your God, gives you — for your tribes; and they shall judge the people with righteous judgment. ¹⁹ You shall not pervert judgment, you shall not respect someone's presence, and you shall not accept a bribe, for the bribe will blind the eyes of the wise and make just words crooked. ²⁰ Righteousness, righteousness shall you pursue, so that you will live and possess the Land that HASHEM, your God, gives you.

²¹ You shall not plant for yourselves an idolatrous tree — any tree — near the Altar of HASHEM, your God, that you shall make for yourself. ²² And you shall not erect for yourselves a pillar, which HASHEM, your God, hates.

3 Ramban - Artzodl

[Ramban raises a difficulty with Rashi's explanation of the commandment barring pillars:]
שהרי הכנעניים גם במזבחות גם - אבל לא הבינותי החוק הזה - **For the Canaanites were accustomed to worshiping their idols with both altars and pillars,**⁶¹ שהקריב אומר "ונתצתם את מזבחתם ושרפתם את מצבתם", "כי את מזבחתם תהצו ואת מצבתם תשרפו" - **for Scripture states: You shall break apart their altars; you shall smash their pillars** (above, 12:3) and **Rather, you shall break apart their altars and smash their pillars** (Exodus 34:13), וכן בכל מקום - and it makes similar statements in many other places.
[Ramban suggests an answer to this difficulty:]
Perhaps we can say that the Canaanites especially embraced the pillars for their worship, לא היה להם בית עבודה וזה שאין שם מצבה להקטיר עליה ולזרוק שמן על - **and they had no house of idolatry where there was no pillar for burning offerings upon it and pouring oil on its top,**⁶² - **like the idea that is stated regarding King Jehu's campaign to destroy the Baal idolatry: They removed the pillars of the temple of the Baal** (II Kings 10:26).⁶³ - **However, altars were built in only some of [their temples], in order to bring offerings on them as well.**⁶⁴

[Ramban offers his own explanation as to what the "pillar" of our verse is, and as to why the Torah prohibited pillars but not altars:]
והנראה בעיני, כי היו הכנענים השטופים בעבודה זרה עושים בכל בתי אליהם מזבחה - **What appears the best explanation in my eyes, however, is that the Canaanites, who were steeped in idolatry, did in fact make altars in all the temples of their gods, on which to offer sacrifices;** - **and there was also a large stone positioned**⁶⁵ **at the entrance of the temple, for the priests to stand on,** ואילו נטעו - **and a tree was planted beyond [the stone] to direct the way for those coming there.**⁶⁷ - **And even today the Christians do this in their places of worship.** והנה השם הנקבד יתברך שגא ימאס כל מעשיהם ואסר המצבה והאשרה - **Now, the Glorious Name, blessed be He, hated and rejected all [the Canaanites'] practices,**⁶⁸ **and therefore prohibited the pillar and asheirah-tree,** ולא השאיר רק המזבחה שהוא צריך - **and He left permissible only the altar because it is a necessity for the sacrifices,**⁷⁰ והיו נחת רוח לפניו - **which He - blessed be He - commanded us to bring,** אשר הוא יתברך צוה בקונו - **and which were a source of satisfaction for the One Who spoke and His will was done,**⁷¹ **long ago, even before idolatry existed in the world.**⁷²

THE CALL OF THE TORAH

4

Some practices are forbidden to us, not because of any inherent evil, but because they are חוקת הגוים, practices of the other nations. Here we learn that this prohibition applies also to an object used by Jews but which had subsequently been taken over by non-Jews for their religion. It follows then that playing an organ in a synagogue should be forbidden even though musical instruments had been utilized by Jews in the Temple.

Artzodl - Chumash

21-22. Forbidden trees and pillars. אֲשֵׁרָה, idolatrous tree, has two meanings: a tree that is intended for worship, even if it was meant to be worshiped by someone else at some future time; and any kind of tree planted near the Temple Altar, because it was the custom of idolaters to landscape their temples in order to attract worshippers (Ramban). Thus, we see that the Torah places its emphasis on what takes place inside the courts and synagogues, not on the beauty of their exteriors.

Similarly, it is forbidden to set up a pillar, i.e., a single stone for any sort of worship — even for the worship of the true God. For He hates such stones since they had become associated with idol worship; for His own service, God has specified only an altar made of many stones or of earth (Exodus 20:21-22).

From the juxtaposition of the above passages, the Sages derive that one who appoints an unqualified judge is tantamount to one who plants an idolatrous tree (Avodah Zarah 52a).

Torah - Tzi -

5

Do not pervert judgment, do not show favoritism, do not accept a bribe...do not plant an asheirah tree next to the Altar of Hashem, do not construct a matzeivah...do not offer a sacrifice with a blemish... (Devarim 16:19-17:1)

The above six mitzvos seem to be very different from one other. The first three apply directly to judges, while the next three apply to every individual. Yet the Midrash tells us that *as Shlomo would walk up to his throne to begin judging, a Heavenly voice would remind him of all six.*¹ It seems, therefore, that all six of these mitzvos can be applied to judges! Now, the first three obviously apply to judges, but we will have to see how the second three apply to judges as well.

6

And in light of Rav Yisrael Salanter's observation that each person is also a judge over himself, we should be able to apply these mitzvos to ourselves as well — much as the mitzvah to judge each person favorably is not limited to judges despite it being included among the pesukim referring to judges.

The asheirah tree represents external beauty, but internal emptiness. The asheirah would be planted outside the houses of worship of other people. As the Seforno writes (Devarim 16:2), this pasuk is cautioning us against appointing judges based on their external appearance alone. In our own lives this means consulting with those who are true to Torah and have genuine internal values, not just external or superficial pluses and ambitions.

Regarding the matzeivos (altar blocks), Rashi explains that these were beloved to Hashem in the days of the Avos, but now they are hated because they are used by other nations for idolatry (Devarim 16:22), so says the Rosh here, as well as the Smag (#41).

This prohibition cautions a judge against accepting practices simply because they are smiled upon by the outside world — such as lending with interest — or prioritizing things which the other nations alone regard highly. In our own lives, this means refraining from indulging in some things which are pleasurable or pleasing in the eyes of the world at large. Just because something is seen as fun and enjoyable in their eyes does not necessarily mean it carries weight and truth in ours. And this certainly cautions us against reading their literature and listening to their covert or overt rejection of our religious values.

ולא תקים לך מצבה אשר שנה וגו'. We have already explained (Commentary, Bereshis 28:18, 33:20) the relation between מצבה and מזבח. מצבה is a single stone taken from God's creation, and it commemorates God's deeds in nature and in history. מזבח, which is built of several stones, is a man-made structure, whose purpose is to promote the subordination of man's deeds to God (cf. also Commentary, ibid. 8:20).

This distinction could explain the reason behind the law stated in our verse. For the מצבה, which was אהובה לאבות, has become שנואה לבנים (Sifre). Before מתן תורה it was necessary to make man aware that God alone rules nature and history, and it was not yet possible to subordinate the whole life of the individual and of the people to God's Torah; homage to God could not be manifested in the life of the individual and of the people. Hence, there was still place for the מצבה beside the מזבח. With מתן תורה, not only has [the role of] the מצבה been completely absorbed by the מזבח, but מצבה has become a sin. Worshipping God in His power and might alone is not only no longer pleasing to God; it is hateful to Him. As our verse puts it, God "hates" any adoration of His power and might that does not express itself in the person's moral subordination to God's Torah. Our recognition of God and our homage to God must come to expression in our obedience to Him. He measures our recognition of His power and might by the extent of our devotion to His Will, and He rejects all homage to Him in nature and history that places heaven and earth under God's sovereignty, but denies His sovereignty over the person himself, his heart, thoughts, desires, and actions. Not recognition of God, but acknowledgement of [the authority of] God is the Jewish mission, and it alone is the way to Jewish salvation; the מזבח, not the מצבה, is the symbol of the Jewish mission. מצבה-devoutness is deadening to the Jewish spirit. ולא תקים לך מצבה אשר שנה ה' אלקיך!

Accordingly, the mitzvah of מצבה לך תקים ולא is nothing but a further consequence of the preceding וירשת תחיה למען חרדך למען תחיה וירשת. Only by shaping the life of the individual and of the people in accordance with the dictates

of God's Will can we attain God's blessing and preservation in our social and political fate. מצבה-commemoration of God's great deeds endangers this consciousness, and מצבה-expressively negates מצבה-אשר.

11-a - Olam Havodah - R. Kerstenbaum

Each of us is a fusion of soul and body, but which of the two is our essence? Our soul, which is eternal. Our bodies remain behind when we leave this world. When we follow the calling of our soul and devote our lives to Torah and mitzvos, we are "at home," in the place where we belong. The body is meant to be a servant to the soul, helping it to perform the mitzvos. When we follow the bidding of our body, however, we become estranged from our very essence. The soul is left in the dark, in "exile," and is removed from the spirituality it so badly craves.

11-b - When we blindly follow our physical desires, we may feel that we are exercising our freedom, yet in truth we are being controlled — unknowingly — by an outside force: the body. When we heed the call of our souls, on the other hand, we are actually following our innermost desire: רצונו לעשות רצונו, Our will is to perform Your will (Berachos 17a). We are being true to ourselves.

This is what Chazal mean when they say that there is no free person except one who is occupied with studying Torah, for one who is connected deeply to the Torah is free from the deceptive control of the body. While he can certainly be blinded at times and stumble in sin, he will quickly bounce back due to his clarity on life, as Chazal teach us (ibid. v. 19a) that if you see a Torah scholar sin at night, do not think badly of him the next day, for he has certainly done teshuvah.

ואמנם ברמב"ם ובחינוך מברוא דאיסור מצבה הוא כל בנין אבן שבנין אותו כדי להתאסף אצלו ואפי' לעבודת ד' ולא דוקא להקריב עליו אלא כל שמתאספין אצלו הוי בכלל האיסור. ולפי"ז מה שהותר מזבח הוא רק להקריב עליו בין בשעת היתר הכמות ובין במקדש ולא נאסרה במקדש אלא מצבה שהוא בנין שמתאספין אצלו ואפי' לעבוד את ד'. ולפי"ז מזבח במקדש להקריב עליו אינו בכלל האיסור והוא רק באבנים המתקבצין אצלו לאסיפה. ולכן גם מצבה על הקבר אינו בכל דין זה שאינו עשוי לאסיפה סביבו אלא לשמש כגולל לקבר ולכבוד המת ומה שמתאספין סביב הקבר להתפלל אין זה משום המצבה שהיא משמשת לקבר. וצ"ע באנדרטות שעושין לזכרון אם הוא בכלל האיסור, ולכאוי זה תלוי אם הוא רק לזכרון בעלמא שרי, וכ"ה בתשו' ברכת אברהם בן הרמב"ם סי' י"ד, ואם עושין אנדרטא פ"י להתקבץ שם שיהיה מקום ארועים וכדו' הוא בכלל האיסור, והוא רק לרמב"ם אבל לש"ך כל שאינו אבן אחת אינו בכלל האיסור, ועי' מנח"ח ח"א סי' כ"ט.

קנה טיב חודש אלול המועדים

ביצוד מתקרבים להשי"ת

את ימי האלול אפשר לנצל לימי התקרבות אל השי"ת, אמנם עוד דרך יש למלא את הימים הללו, מתוך דאגת האדם לעצמו, שמבקש האדם שיהיו לו חיים טובים, וזו מדרגה גדולה שיש לאדם האמונה, שאם לא יכין עצמו כראוי בימי אלול, הרי שתהיה לו שנה לא טובה ח"ו, והרי הוא חוזר בתשובה,

אבל עדיין רחוק הוא עד מאוד מהשי"ת כרחוק מזרח ממערב, לפי שלא שב בתשובה כי הוא חפץ לבא אל השי"ת, אלא משום שהוא רוצה לזכות בשנה טובה, והפסוק אומר (מלאכי ג, ז): שובו אלי, אין הפסוק אומר שישוב האדם בתשובה כדי שיזכה לשנה טובה, אלא שישוב האדם אל השי"ת.

הרי שיש שתי דרכים כיצד לגשת לימים אלו, דרך אחת היא, שהוא מחפש את טובתו האישית ודרך האחרת היא שמבקש האדם להיות קרוב אל השי"ת. ויתבונן האדם בעצמו לעשות הבירור האמיתי, מה הוא מבקש, האם כל חפצו הוא לזכות לשנה טובה עברו ועבור בני ביתו, שלא יאונה להם כל רע, ומשום כן הוא חוזר בתשובה. כיון שכך, הרי שעל אף שיזכה לכל הטוב, אבל לא כך זוכים להתקרב אל השי"ת.

וזוהו טעם הדבר מה שאצל רוב העולם אין נשאר רושם ימי האלול לאורך זמן, וכולם שואלים, הן בחודש אלול ובראש השנה ויום הקדוש היינו במדרגות עליונות והבטחנו להשי"ת הבטחות עצומות, ובשעת מעשה אוחזים באמת במדרגות אלו, וכעבור כמה ימים הרי שלא נודע כי באו אל קרבנה ומהו הסבר הדבר.

אכן הנימוק בזה הוא, לפי שלא חיפשו את ההתקרבות, וכל התשובה היתה היכי תמציי לבא לידי הגשמיות, שידעל שעל ידי הרוחניות יבואו לידי גשמיות, ועל זה התפללו ואכן פעלו שנה טובה, אבל עדיין נשארו רחוקים מהשי"ת, כאמור.

לכן, על האדם להתבונן מהו תכליתו בעבודת התשובה? האם חפצו בגשמיות? או שהוא מבקש להתקרב אל השי"ת?

10 איין טו גלוב

שינוי בפקי"אבות: "עולם הזה דומה כפרוודור בפני העולם הבא. התקן עצמד בפרוודור כדי שתכנס לטריקלין" (פי"ז מט"ז) — על האדם לדעת תמיד כי העולם הזה אינו אלא חולף ועליו לעשות את כל עניני העולם וכל צרכי הגוף בתור הכנה לעבודת הבורא. לעולם הבא. כמו כן ידוע כי הנאות של העולם הזה קריות לך" (נמו: "חציו לכמ"). לפיכך אמרה תורה: "ולא תקים לך מצבה" — אל תעשה את ה"לך", היינו את הנאות העולם הזה, בתור מצבה — דבר יציב וקיים לתמיד — אלא בתור הכנה לעולם הבא. (קדושת לוי)

והענין הוא שעל ידי קול השופר יתעורר האדם לנמצא עמו שלל יתפשט בעולם הגשמי, רק יכניס עמו צורך הגדרים והסייגים של התורה הק', וכמו שאמרו חז"ל (מגינה יב.) 'גער הקצ"ה בעולמו ואמר די', כן הוא קול השופר לעורר את האדם ולגבור. זו שיאמר לעולמו הגשמי די, ויגביר את הרחניות על הגשמיות.

תבלית המרדה הוא שלל יהיה האדם שקוע צארניות, שהרי בשעה שאדם דבוק צענינים של ארץ וצדנים הגשמיים המושכים את האדם למטה, הרי הם מרחיקים אותו מדביקות צבורה ית"ש ומציאין לו עללות ותדרמה כדכתיב (משלי יט, טו) 'עללה תפיל מרדמה', אלף נריך לידע שתכלית האדם הוא לחזר את דברי הארץ לשמים כמו שאמר רבינו החידושי הרי"ם ז"ע על הפסוק (מחלים קטו, טו) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם', שהשי"ת נתן את הארץ לבני אדם כדי שיעשו ממנו שמים, שלל יהיה חיי עולם הזה שקוע בחומר, רק לעשות דברים הגשמיים מחמת הצורך ולהיות דבוק צענינים רוחניים.

14

מזכירה

שופמים

שערי

ששו

R. Tuvia Weiss

ואיתא בס' תורת אבות (פרשה זו) בשם הרה"ק רבי אברהם מפלונים זצ"ל, הרמז על דרך העבודה, כי זה כלל גדול, שכל דבר שהוא בפרט או במקום מיוחד, ואינו מתפשט בכל הכלל, סימן שזה דבר מקולקל, וזה הסדר בעבודת האדם, שמתחיל להתלהב בלב, וממנו מתפשטת אח"כ ההתעוררות לכלל האיברים, וזהו רמז המצבה שהיא אבן אחת, בחינת פרט, שהיתה חביבה בימי האבות, אבל אחרי שנבנה בית המקדש שהיה בחינת התפשטות בכלל, נאסרה המצבה, כי העבודה צריכה להתפשט אל הכלל דוקא, וכן בענין תפילה, תפילת הפרט אינה מקובלת עד שתתפשט ותתאחד עם הציבור, עכ"ד (עי' חסד לאברהם טור ר"ה ועשי"ח).

וכבר הזכרנו רבות כעין זה ממש מרבינו חתם סופר זצ"ל (תורת משה פר' ויצא) על הכתוב אצל יעקב אבינו ע"ה שלקח י"ב אבנים מאבני המקום ונעשה בולן אבן אחת (פירי דרבי אליעזר פרק לה), הכוונה בזה להורות, כי עד עתה היתה מצבה מאבן אחת אהובה, כלומר עבודת כל יחיד לעצמו היתה חביבה לפני המקום, כי אחד היה אברהם (יחזקאל לג, כז), וכן יצחק, וכן יעקב, שלא היה להם ציבור של עובדי ה' להתאגד עמהם לעבודתו ית', אבל מכאן ואילך צריך להיות דוקא מזבח מאבנים הרבה שיתאחדו ויעשו כולם אבן אחת, כלומר אחרי שהעמיד יעקב אבינו י"ב שבטים עובדי ה', והקים את עדת ישראל (עי' רמב"ן בראשית יב, ח), שוב אין עבודת היחיד בפני עצמו רצויה, אלא דוקא עבודת ציבור של רבים המתאחדים ומתחברים זה עם זה לעבדו יחד, והפורש מן הציבור ליקח לו דרך לעצמו, אפילו לשם שמים, הוא המצבה מאבן אשר שנה השי"ת.

וזאת היא דרך היהדות הצרופה בכל הדורות, להקים קהילות קדושות בישראל עם גופי כשרות וטהרה ומוסדות חינוך וחסד, כדי לעבדו ית' בציבור יחד, הן בתורה שאינה נקנית אלא בחבורה (ברכות מג, א), הן בתפילה בציבור שאינה נמאסת (עי' שם ח, א), והן בשאר גופי תורה התלויים כולם בהקהל (עי' פירש"י ויקרא יט, ב), היינו בקיבוץ עם ה' יחידיו, ולא שיהיה כל אחד בונה במה לעצמו, ללמוד ולעבוד את ה' בד בבד.

וזהו ג"כ מה שאומרים לפני עשיית כל מצוה בשם כל ישראל' - והגה"ק רבי יהודה'לה מדויקוב זצ"ל היה חוזר ואומר כעשר פעמים בשם כל

12

To have a happy life in both this world and the next, we need to work toward serving Hashem wholeheartedly: not just to go through the motions, but to infuse them with energy and vigor. We need to stay aware of who we are — pristine souls — and not allow our physical desires to fool us into thinking that we are simply bodies. Yes, we need to take good care of our bodies, but as a means to assist our very essence, our souls.

When a person ages, his body tires, and then it becomes far more apparent who is boss, body or soul. Often, at that stage in life, people are filled with regret over not taking advantage of their opportunities to serve Hashem. While it is never too late to work on *kirvas Elokim*, how fortunate is one who begins this journey early and amasses jewel after jewel of precious mitzvos while connecting to Hashem through each one.

15

ישראל' - לכלול עצמינו עם הציבור, שלא תהיה עבודתנו עבודת יחיד השנואה לפני המקום, אלא עבודת ציבור האהובה עליו.

ודברים אלו המה מוסר גדול לכל יחיד, להצטרף אל הציבור, ואף גם מי שהוא צדיק יותר, ולפעמים יש לו ביקורת על הציבור, כגון שמדברים בעת התפילה, וכיוצא בזה, צריך להשתדל לתקנם ולהעלותם, ולא ח"ו לפרוש מהם, כמו שכתב בחידושי חת"ם על מס' סוכה (ל:): לבאר דברי רבה (שם) לולב בימין ואתרוג בשמאל, מאי טעמא, הני תלתא והאי חדא, כי הד' מינים מרמזים על כחות ישראל שהיו אגודים זה בזה ויכפרו אלו על אלו (ויק"ד ל, יב), על כן קשיא ליה מ"ט הלולב בימין והאתרוג בשמאל, הרי האתרוג רומז על הצידיק הגמור, והלולב ומיניו כולל גם רשעים והדיוטים, א"כ היה ראוי לתפוס האתרוג בימין, ועל זה מתרץ כי אעפ"כ רבים עדיפי, היינו אף שזה היחיד צדיק וגדול מהם, עכ"ז מעלתם גדולה ממנו במה שהם רבים יחד, והן אל כביר לא ימאס (איוב לו, ה), ומטעם זה אף האתרוג שאינו עמהם באגודה, צריך לקרבו ולחברו עם הלולב (עי' שו"ע א"ח סי' תנא, יא), שלא יהיה בפני עצמו, כי מי יודע מה ילד יום שיצטרף גם הוא לזכות הרבים, ובפירושו לפרקי אבות [נדפס סוף ספר ויקרא] הוסיף לבאר עפ"י זה כוונת המשנה (אבות ב, ד) אל תפורש מן הציבור, שלא מיירי מרשע הפורש מן הציבור ונבדל מעדת ישראל - שזה מהדברים החמורים ביותר כמבואר ברמב"ם (תשובה ג, א) - שהרי מס' אבות היא מילי דחסידותא, אלא מדבר אל הצידיק שהוא יחיד בדורו, שאעפ"כ לא יפרוש מן הציבור להיות נמנה בפני עצמו, כי א"א לו להאמין בעצמו עד יום מותו, אולי עוד יצטרך לזכותם.

16

וביודעי ומכירי קאמינא, אחד שלא היה יכול לסבול שמדברים בעת התפילה, והתחיל להתפלל יחיד בביתו, עד שפרש לגמרי מן הציבור ועבר להתגורר במדינה רחוקה, וסופו לא עלה יפה, כי לא בזה הדרך ישכון אור, שיהיה היחיד מתבודד לבדו בעבודתו את ה', רק יצטרף אל הציבור לעבוד את ה' יחד, כל אחד כפי כוחותיו, וישפיע כ"א על חבירו מכוחותיו ומעלותיו, ואז יתחזק הוא ויחזק גם את הציבור, ומיניה ומינייהו יתקלט שמא עלילה, כמו שביאר הגאון רבי ישעיה פירסב זצ"ל, אב"ד ויען, בפרק אחרון שבתהלים (קג, ג-ו) הללוהו בחקע שופר הללוהו בנבל וכנור, הללוהו בתוף ומחול וגו', הללוהו בצלצלי תרועה, כל הנשמה תהלל יה הללויה, שכמו שכלי זמר אלו יש לכל אחד מהם קול מטויים לעצמו, ובהצטרפם יחד המה נעשים ארקעסטרע' ומוציאים קול נפלא ומשובח, כך כל הנשמה תהלל יה, כלומר כל אחד מישראל לעצמו יש לו כוחות וסגולות נפשיים להלל ולקדש שמן

ית' באופן שאינו דומה לשל חבירו, וכולם יחד הללויה, כלומר בהתאחדותם יחד מתקדש ומתקלס שמו יתברך על ידם באופן נעלה.

וכן כתב רבינו יונה ז"ל במשנת אל תפרוש מן הציבור (אבות שם), כי בשעה שהציבור עוסקים במצוה הוא כתר חי עולמים וכבוד לכל ממשלתו, כי ברוב עם נאספים לקיים מצוותיו הדרת מלך הוא (משלי יד, ח), ואין ראוי

17

ומו"ר הגרא"א דפ"ר זצ"ל היה רגיל להזהיר על זה בימים הנוראים, להיות איש ציבור, ואמר שזוהי סגולה טובה לזכות בדין, לעשות את עצמו נצרך לציבור, היינו שהציבור יהנו ממנו ויצטרכו לו, אז יוכל לזכות בדין בזכות הציבור, שהרי לציבור יש זכויות רבות, וגם הינם נכללים בהבטחת הקב"ה לכלל ישראל שלא יטשם לנצח, וכיון שהציבור צריכים לו הריהו זוכה בזכותם.

וזהו שהבדילה לנו החורבן בין העבודה להשי"ת בצנינות מנצב או בצנינות מצבת, כי מנצב היינו צמה של אבן אחת, כלומר עבודה לשמים ביחודות ובהתבודדות בני התמצרות לאחריים, וז' בדרך היתה הכוונה להקצ"ה דימי האבות, היינו עד שלא ניתנה תורה והיו זריכים לצוא להכפרת הצורה בדרך מקורה, והשגה גדולה וגם זה רק במסגרת הקבלה איש מפי איש עד לאברהם אבי"ה שק"י ראש אמנה, אז היו זריכים להתחזקות יחירה צינס לבין עמם וקשה הי' ללאח

צריש גלי ולפרסם האמונה בצינס, אזל עכשיו שקיבלנו החורה הקדושה המלמדת את האדם דעת באמונת אומן וזה יוכל להתחזק כיתד של ימוט שלא יזיחו כל רוחות שבעולם, מעתה נלטינו לנמך ולמסור מחורבתנו גם לאחריים לקרב תועים לעבודתו ית"ש ולא להתבודד ולומר אני את נפשי הללתי ומה לי עם שאר בני האדם הטוב בעיניהם יעשו, לא כן הדבר אלא כל ישראל ערבין זה לזה, ומאווי

19 שני חיים - ר' פולין (פ) חק"א

עיונים כלליים לתשובה קצה

אינון, אינון איתפסן בקדמיתא, ועל דא לא לבעי ליה לאינש לאתפרשא מבין עמא לעלם, דבכל זימנא רחמי דקוב"ה על עמא כלהו כחד, וכניני כך אמרה בתוך עמי אנכי יושבת".

"ויהי היום, מה הוּא היום הזה? היה זה ראש השנה... שבו נפקדים בני העולם בדין... יומה לעשות לך? היש לדבר לך אל המלך... אמר לה: אם יש לך צורך להתפלל עבורך אל המלך העליון על מעשיך? יתאמר בתוך עמי אנכי יושבת... אלו שנודעים ורשומים לבדם ואינם נכללים עם הציבור אפילו שהם זכאים, הם נחפסים - נענשים ראשונים, לכן לא ירצה אדם להתבדל מהעם לעולם, מפני שבכל זמן רחמי השי"ת על כל העם יחד, ובגלל זה אמרה בתוך עמי אנכי יושבת".

* נמצא, שהשונמית לא רצתה שהנביא יתפלל יעורר רחמים עליה להצילה מדין ראש השנה ושכתוב לשנה טובה ומבורכת ברוחניות וגשמיות, מפני שבכך תהיה שונה משאר העם ונפרדת מהם, ועל ידי כך תהיה נידונה לבדה ולא יגן עליה זכות הכלל.

* למדנו מכאן את היסוד האמור שאדם זוכה לרחמי שמים בדינו, ולעורה ברוחניות ובגשמיות באותה מידה שהוא מצטרף לציבור, ומרגיש את עצמו כחלק מהם ואינו מתנשא ומתגאה עליהם ומתבדל מהם. מידת הרחמים עם הכלל ישראל כוללת גם סיוע מיוחד לחזרה בתשובה ולהסרת הקשיים וטמטום הלב המעכבים את האדם מלשוב.

כל השפעות השי"ת ל"כנסת ישראל" וממנה לפרטים הקשורים בה

סיבת הדבר היא כי כל השפעותיו ית' הן לשורש הרוחני העליון של כלל ישראל - כנסת ישראל, ומשם יורדת ההשפעה הרוחנית והגשמית לכלל ישראל בעולם הזה, ומתחלקת לאישים הפרטיים כפי מידת התחברותם לכלל, כמו שכתב רמח"ל ("דעת תבונות" עמ' קפ) "מתוך עוצם ההתדבקות" - התלויה בריבוי מעשי המצוות של ישראל - "ישפיע הקב"ה לכנסת ישראל ולכל כללות נמצאיו שפע של קדושה, דהיינו שפע אלוקי ורוחני, ושפע של ברכה, שהוא שפע להצלחות אפילו בעולם הזה... ותתחדש הברכה בכלל התחתונים, ואח"כ יגיע אל האישים, כל אחד כראוי לו". כלומר "התמציות זו ושפע זה הם לעומת הכלל - כנסת ישראל, וכל אחד מקבל בדרך זה את השפע, לפי מה שהוא חלק מהכלל, ומקושר אל כנסת ישראל" (שם, ביאורים 445).

זכות הכלל היא העצה המיוחדת! הכלל דבוק תמיד ברחמיו ית'. ואין גבול לרחמים על הכלל, כמפורש בתורה (ויקרא כו, מד): "כי לא מאסחים ולא געלתים לכלותם".

ואיך נדבק את עצמנו אל הכלל?

אם נצטרף אל הציבור בהתחזקות בתורה, אם כולנו נצרך את כוחותינו, וכולנו נסייע איש בידי חבירו באהבת רעים להיות יחד למבצר חזק לעלות במעלות התורה בלימוד ובמעשה, ונשים יחד כל שאיפתנו לתורה ועבודת ה' ונתדבק בזה בכל לבבנו, כי הם חיינו, וזולת זה אין רשות אחרת כלל, אין בזכות המבצר הכללי הזה, נזכה לרחמים שלא כלו, ונצא זכאים בדין, אכ"ר.

R. Walkin (7)

The Individual Joins the Community in Prayer

THE TALMUD (BERACHOS 30A) STATES, "Abaye said, 'A person should always connect himself with the community.'"

Rashi comments, "Do not pray a shortened version of the prayer in the singular, [i.e. "heal me,"] rather pray in the plural, [i.e. "heal us,"] so that his prayers will be accepted."

Abaye said, "always," meaning that whenever a person prays, he should always include the community in his prayers! Even if a person is the outstanding tzaddik of his generation, his prayers will be more readily accepted when "he connects himself with the community." The power of the community is so great, that even in a situation that pertains solely to the individual, he should include the community in his prayers by praying in the plural, and in this way merit Divine assistance.

The Way to Be One among the Many

HOW CAN WE ATTAIN THE status of "I dwell among my people"? It appears that the way to attain this status is contained in the writings of the Rif and the Rambam cited in

the beginning of this essay. If a person will be conscious with every step and every action that through the power of his deeds he is capable of inclining the whole world to meritorious status, or chas v'shalom to culpable status, he will then sense that the "whole world is dependent upon him." Consequently, his deeds will be considered deeds pertinent to the "entire Klal Yisroel." A deed which springs from this awareness of the profound repercussion of his deed vis-à-vis Klal Yisroel merits to be classified as a 'deed of Klal Yisroel.' The person who performs such a deed puts himself into the community, attains the level of "I dwell among

my people," and consequently can be certain that Hashem will perform a miracle on his behalf.

We now understand why the Rambam and the Rif included this concept within the laws of Rosh Hashanah. Granted, this principle is relevant to the entire year. However, it is particularly relevant on Rosh Hashanah, the Day of Judgment, as explained in the Zohar cited above regarding the conversation between Elisha and the Shunamite woman that took place on Rosh Hashanah.

In addition, this sheds light on the words that the Rif added to the original text of the Talmud, "therefore a person must view himself as if the whole world is dependent upon him." The Rif enlightens us as to how one merits to attain the status as 'a person needed by the community.' This is achieved by dedicating each action that he does with the intention to incline the scale of judgment to a meritorious status, regarding both his own account as well as the account of the entire world. Through this lofty intention, he will merit the status — and be crowned — as 'a person needed by the community,' i.e. "one who dwells among his people." Consequently, he will find compassion and favor in the eyes of Hashem on the Day of Judgment. Both the Rambam and the Rif allude to this.

25 The Prerequisite of Humility

IT IS IMPERATIVE FOR A person to 'turn away from evil' before he 'performs good.' Before a person attains the level mentioned above

of dedicating his deeds on behalf of the community, he must first change his character essence (essence necessarily precedes action) and consider himself as 'a person who dwells among his people.'

This is accomplished by making the effort to nullify one's ego, to submit and to equate oneself with the rest of the members of the community. In general, he should not put himself above others, nor stand out, nor rule over others. He should emulate the humility of the Shunamite woman who sought to be considered as one

he will be separated from the community and will not merit enjoying their blessings.

We understand from this passage of the Sha'arei Teshuvah that in order to merit being linked to the community, a person must nullify his will and personal desires, subjugate himself to the community, and seek their benefit at all times. He will then merit being included in the community blessing, as well as receiving the special Divine assistance that is manifest for Klal Yisroel. As noted above, a person should pray in the plural and not with a singular focus on his own needs. When we keep the welfare of Klal Yisroel in our hearts, we will become an inseparable part of the Klal.

26

In this light, let us consider the wisdom that the Mashgiach R' Shlomo Wolbe zt"l taught us in the name of R' Yisroel Salanter zt"l: the best way to be associated with the Klal is to be a person that is needed by the community — spiritually and even materially. He will then merit being considered a member of the community. In turn, he will merit great and powerful Divine assistance in all of his endeavors, and will be written and sealed for good in the book of the complete tzaddikim — and all of this goodness is generated by the merit of the community.

38

והי מעלת ההנהגה שבין אדם לחבירו - כוחה של האחרות! ובכדי להגיע לדרגה ומעלה זו ירגיל האדם ויחנך עצמו לראות רק מעלות וזולתו, ובוה ישפר איכות חייו, בזה יהא אוהב ואהוב, מעריך ונערץ, ובמעלה זו יצעד אל היכל התשובה.

ובענין זה פי' בעל 'מאור ושמש' ענין המקרא 'זהו אמרו, אתם נצבים היום, ביאורי שיש לכם התיצבות ותקומה לפני ה' מפני אשר ראשיכם שבטיכם וקניכם וגו' כל איש ישראל פי' שכולם הם כאיש א' בלב א' לאהבה ואחיה ורעות' עכ"ד. - זהו כוח האחרות, סגולה

בחתם סופר מביא דאפשר לרמוז מהפסוק גם לגבי דינים, שלא יהיה הדיין דן יחידי. ובספרים הקדושים מובא לרמוז בהאי קרא על דרך המוסר, שהאדם מישראל לא יעבוד את השי"ת יחידי ואין אנשים עמו, אלא ישתדל לעשות כל דבר טוב באחדות וביציבור גדול. וזה שכתב רש"י, ואף על פי שהיתה אהובה לו בימי האבות, שהיתה אהובה להשי"ת עבודת ה' שלהם שהיתה ביחידות, זה היה רק בזמנם כיון שהיו האבות יחידים בעולם, וכמו שאמרו ז"ל (ב"ר מב ח) למה נקרא שמו 'אברהם העברי' (בראשית י"ג), שכל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד. אבל עכשיו שעם בני ישראל אינם יחידים בעולם, צריך לעבדו ולקיים מצוותיו באחדות ובהקהל.

ישמעתי בשם כ"ק אדמו"ר מסקולען זצ"ל שרמז מעלת האחדות בלשון הפסוק (יה יג) 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', שאמרה תורה 'תמים' תיתמם עם כולם באחדות, 'תהיה' לשון יחיד כלומר כל היחידים יתאחדו להיות באחדות יחדיו, ואזי 'עם ה' אלוקיך' יתרצה השי"ת להיות גם כן עמהם באחדותם. וכדאיתא בספרים הקדושים לרמוז בלשון הכתוב (ויקרא י"ח) 'ואהבת לרעך כמוך אני ה'', שכאשר איש יהודי אוהב את רעו כמאדו עצמו, אזי אומר הקב"ה כביכול 'אני ה' חפץ להשתתף בחבורתכם.

(85) באר יצחק ו' יצחק גינר (85)

28

חבור - הנח לו!

וכשם שאנו מבקשים מהקב"ה 'לברית הבט ואל תפן ליצר' ראה את הברית בינינו, את האהבה שלנו אליך, ואל תביט אל היצר הרע, התוקף אותנו. ראה, איך אנו נראים בשבת קודש ואל תביט אל חזונו בשאר ימות השבוע... אף אתה התייחס כך אל חברך, הבט אל המשותף שבכם ולא אל המפריד, לטוב שבו ולא אל הרע שבו, כשם שתרצה שחברך יראה בך, וכשם שתבקש שהקב"ה יביט בך!

ועי"ז לא יהא כוח למשטין, למלאך המשיחית, להתייצב לפני הקב"ה ביום הדין ולקטרג עלינו, שהרי תפקידו אף הוא להציג את חסרונו כלל ישראל, ואם רצונו לסתום פיות משטין ומקטרג, עלינו ועל בתינו ועל כל כלל ישראל, נהג אף אנו כך ובמידה שאדם מודד מודדים לו, וזהי ההכנה הראשונה ליום הדין!

29

א"כ העבודה הראשונה המוטלת עלינו היא, אתם ניצבים - כולכם, שתהא האחדות בינינו. ולכך עבר בפסוקים שאח"כ ללשון יחיד. כי אמנם, כשכולם כאחד יחד שבטי ישראל, יוצרים את ה'יחד', אף אם חוטאים הם - הנח להם. וכמו שאמרו חז"ל (ירושלמי פאה פ"א) על דורו של אחאב, כי אף שהיו רשעים, היו נוצחים במלחמה, כיון שהיו מאוחדים, ודורו של שאול דור של צדיקים, הפסידו כבר במלחמה הראשונה ומשום שהיו ביניהם דלטורין. וזה המאפיין והקובע, דורו של אחאב מנצח ודורו של שאול מפסיד.

צדקתם, אינה עומדת להם ליציבור בשעה שחלק לבם, כשלא יראו האחד את מעלת חברו, כשכל אחד רוצה לבנות את תדמיתו ואת קומת האדם שבו על הריסותיו של הזולת. כשהוא הופך את הזולת, הדום לרגלין. במצב כזה עם ישראל מפסיד והמקטרג מצליח. ולזאת, אם נשכיל להסיר מאתנו השנאה, להגביר את האהבה והידידות, להכיר במעלות הזולת. ע"כ, אף ה' יתברך יביט אל הברית ויזכנו בדין. כי כשעם ישראל במצב כזה אף הקב"ה מתנהג עם עם ישראל ברוב רחמי ומעביר פשעיהם מלפניו וזוכין בדין.

והתחברות, להיגצל מכל רע ומטטין ולזכות בדין. וכדברי החפץ חיים כי
נראה האדם לתקן עצמו, עליו לשים דגש חזק יותר בענינים שבין אדם
וחברו מענינים שבין אדם למקום. כי האדם אשר יהיו עליו שונאים, האדם
אשר לא ירצה את חברו, אין יום הכיפורים מכפר לו! וא"כ מה ערך
ה'ופילתו?

וכמו שאמר אחד הצדיקים כי אם כל ישראל ישלו ידיהם זה עם יד
חברו אזי יגיעו עד כסא הכבוד ולא יאונה להם כל רע. כשלא יתחיל האדם
כ"כ על מעלות עצמו, כשלא ישיר 'שיר המעלות' לעצמו, כשלא יהלל את
עצמו אלא ישאיר זאת לזולתו (וחברו יעשה זאת כאשר יהלל הוא אותו)
במצב כזה עם ישראל ישב שאנן סומך ובוטח באותה הברית!

ולמתבונן, כי מאז ימי עולם ובפרט בדורנו אנו - עקבתא דמשיחא, פעמי
משיח נשמעים ומאורע רודף מאורע, העולם הוא פלא, כאשר לא נרע מה
ילד יום. אין בזה פלא כי האתגר הראשון של ה'סיטרא אחרא' הוא, לפלג
ולסכסך, להבליט את חסרונות הזולת אל מול מעלות עצמו, לכך יראה
האדם להקדיש תשומת לב מרובה לבחינה של 'איש לרעהו ומתנות
לאביזנים' קודם שייגש לבחינה של 'אני לדודי ודודי לי'.

34 בן מלך • חכמה ומוסר ר' נחמן

לשאוף לגדולות

בדרכי התורה והמצוות ועבודת ה' ניתנת אפשרות לאדם להעפיל ולעלות מעלות
רמות ונשגבות, דרגות נעלות בהשגות בתורה ובהליכה בדרכיה, דרגות של טהרת הלב
ושלימות הנפש, דרגות של תוספת דביקות בה' ובתורה. מדריגות אשר האדם הזוכה
להם משתנה כל מהותו והוא נעשה מציאות של רוממות וקדושה וזוכה לדברים הרבה.
ובכוחו של כל אדם להתעלות ולהגיע מעלה מעלה ולהתקרב אל הש"ת. ואכן בכל דור
ודור ישנם בני עליה הזוכים לעלות בהר ה', והרי הם דוגמא ותביעה על כל אחד לצעוד
בנתיבתם.

ומוטל על האדם להשתדל בדבר, ולא לעסוק רק כדי לצאת ידי חובה ובקיום
גרידא כפי מדריגתו הקטנה, ולא יהיה מסתפק במועט בהתמודדות פשוטה עם מה
שמזדמן לפניו, אלא יכוון את מבטו לגדלות ולהתעלות, להביא את עצמו לידי כך
שטבעו יתעדן ויזדכך ומידותיו יתורממו, ונפשו תתעלה במעלות קדושה וטהרה לטוטט
במרומי ההשגה ולהתענג על נועם זיו השכינה. וכדאיתא בחז"ל - כל אחד ואחד מיישראל
חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב (תנא דבי אליהו רבה פרק
כה). ובאמת זו אחת מהנטיית הנעלות שיש ליהודי שהוא שואף לרוממות ולהיות נעלה,
וצריך להגביר נטיה זו בקרבנו ועל ידי כך לרומם את עצמו במעלות העבודה.

וכן בלימוד התורה אין די לאדם שימלא את זמנו הפנוי בלימוד, אלא מוטל עליו
להתקדם במעלות התורה, הן בדרכי קנייניה ועומק הבנתה שיזכה לקנותה בעצם נפשו
ושכלו, והן במרחבי ידיעותיה להרחיב ידיעותיו בכל חלקיה, וגם אחר שיזכה לשם
תלמיד חכם עדיין יש לו להתעלות מעלות אין סוף בידיעת התורה ובתוקף קנייניה,
בצלילה לעומקה ובפענוח צפונותיה.

המתרמה - נותר עני וריקם

ובמיוחד בימי צעירותו, כאשר חייו של האדם פרושים לפניו, יכול הוא לנצל שנות
חיים אלו לעשות עצמו לבן עליה ולהשיג עושר רוחני רב, הן בלימוד התורה והן בעבודת

ה', הן במידות טובות והן ברגשות קודש, ולשם כך ניתנו לנו ימי שנותינו, למלא אותם
תוכן נעלה ולהתעלות בהם מעלה מעלה. אולם כאשר האדם אינו מייעד עצמו לתכלית
מסוימת, יחלפו עליו הימים חיש מהר, כשהוא נשאר עם השגות מועטות ורכוש זעיר.

The Patriarch Jacob erected two kinds of pillars: one upon which
he poured libations to Hashem and one he erected over the
grave of his wife Rachel. Once the Torah was given, pillars in
Hashem's Name for libations and offerings were prohibited, but
monuments over graves remain beloved to Hashem. Why does the
Torah distinguish between these two monuments?

Before the Torah was given, the observance of mitzvos was voluntary
and it was possible for a person to claim reward at any time for the
mitzvos he had done until that point, even if he did not plan to do any
more. Therefore there was nothing improper in erecting a static pillar to

represent the accomplishments one had done up to that point for which
he was claiming reward.

Since the Giving of the Torah, however, a Jew is required to keep
doing mitzvos until his last moment on earth, and is never allowed to
rely on his past performance, as we explained above. After a person
has departed this life, however, it is appropriate to erect a perman-
ent monument to symbolize his reward for all the mitzvos and good
deeds he performed during his lifetime, now that he cannot accumu-
late more.

על האדם להאמין בכוחותיו

ואחד הסיבות אשר בגינם מתרשל האדם בזה הוא משום שהאדם קטן בעיניו
ואינו מאמין בכוחותיו. ואף האדם היודע שזו התכלית האמיתית ומאד היה רוצה להגיע
אליה, אולם אינו מאמין שזה שייך אליו וכי מדובר בו. ומדמה שכל העניינים הנשגבים
והמעלות הגדולות שנאמרו בתורה ובחז"ל ניתנו לאנשים מיוחדים. אמנם האמת היא
שאלו שעלו ונתעלו לא כולם נולדו עם כוחות מיוחדים, אלא שלא עשו חשבונות
רבים, ורוממו את השגותיהם, וחזקו את עצמם והתקדמו דרגה אחר דרגה, ועל ידי כך
גדלו והצליחו וגם עשו פרי. ואמרו חז"ל - כל המקיים את התורה מעוני סופה לקיימה
מעושר (אבות ד, ט).

לזכור שנועדנו לגדולות ונצורות

יש לאדם לדעת שאף אם קטן הוא בעיניו הרי הוא גדול בעיני הש"ת. מהתבוננות
בתורה ובמצוות שניתנו לנו אנו רואים כי מיועדים אנו לגדולות ומעלות רוממות עד
מאד, בני עליה המעודדים לדרגות הנעלות ביותר.

וכמו שאמרו חז"ל - אמר רבי פנחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות זהירות
מביאה לידי זהירות זהירות מביאה לידי נקיות נקיות מביאה לידי פרישות פרישות
מביאה לידי טהרה טהרה מביאה לידי חסידות חסידות מביאה לידי ענוה ענוה מביאה
לידי יראת חטא יראת חטא מביאה לידי קדושה קדושה מביאה לידי רוח הקודש רוח
הקודש מביאה לידי תחיית המתים (עבודה זרה כ:).

ובפרט בדורינו כאשר לדאבונינו חלק הארי של עם ישראל עזב את הדרך, הרי
המעטים שנתנו נאמנים להש"ת הם הסולת המנופה שעליהם עומד כל תכלית העולם,
והם אשר נושאים את דגל ה' והתורה, עליהם להשתדל ולהתאמץ מאד לשים פעמיהם
במסילת הצדיקים, אשר הפוסע בה מגיע לרום המעלה.

על האדם להגביה את מושגיו ולרומם את שאיפותיו, ומתחילת דרכו עליו להעמיד
לעצמו יעודים גדולים ורחבים, ולא להצטמצם בקטנות. הן בידיעת התורה וקנייניה,

שישים לעצמו מטרה לקנות קניין נכבד בתורה במשך ימי חייו עלי חלד, ויראה זאת
כחפסד וזיוון לעצמו אם ח"ו לא יגיע ליעוד זה. וכן בדרכי המצוות ועבודת ה', יראה
לעצמו יעוד להגיע לדרגות של צדקות והשגות ודביקות ויעמיד לפניו דוגמא של צדיקים
בני דורינו או מהדורות הקודמים, ויאמר לעצמו מתי יגיעו מעשי למעשיהם. ותמיד
תהיה שאיפתו זו לנגד עיניו שהרי זה יעוד ומטרת חייו.

יש לדעת שטירדות העולם רודפים את האדם בלי הרף, הן צרכי גופו וצרכי נפשו, והן צרכי ביתו ובני משפחתו, וענייני החברה, ואלפי עניינים וטירדות באים עליו בכל עת, ומוחו עובר ממחשבה למחשבה לפתור את בעיותיו ולסדר את ענייניו. וגם צרכיו הרחוקים והמצויים ומכשיריהם וסדרי לימודיו משתלטים על כל זמניו. ואם לא ישכיל לנצל את הזמנות חייו להגיע לדרגות של עושר ורוממות ברוחניות, ישאר בקטנות ובעל דרגה נמוכה.

אולם כאשר מעמיד האדם לעצמו שאיפה נשגבה, אזי מתאמץ יותר מכפי כוחותיו, וממצא כל אפשרויותיו ועתותיו, ודוחק את עצמו למצוא זמנים נוספים ללימוד התורה והתעלות, ומנצל גם רגעים קצרים בין גברא לגברא ותוך כדי סידוריו השונים, ובאופן כזה הוא ממלא את ימיו בתוכן רוחני. וכן בכוחות נפשו, על ידי שתובע מעצמו להגיע ליעוד ומטרה, הוא מגלה כוחות טמונים בנפשו שלא הכיר בהם כלל. נוסף על סייעתא דשמיא מיוחדת שהוא זוכה לה אחר שהוא משקיע את כל מה שביכולתו. וכאשר רואה בזאת את יעוד חייו, אזי בכל עת עיניו נשואות אל ה' בתפילה מעומק הלב להצליח בדרכו הנעלית.

וכשם שבעסק ממון אי אפשר להקים עסק ולהצליח בו, בלי תכנית וכיוון. כך גם בתכלית האדם בחייו, שעליה נאמר 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא' (משלי ב, ד), ודאי שהאדם הרוצה להתעלות ולהצליח, עליו לברר לעצמו תכלית ומטרה להיכן הוא חותר, ובמה ימדוד התקדמותו. אולם לא תהא מחשבתו זו כעוד מחשבה בין שאר טירדותיו. אלא תהא זו תכנית מרכזית שתחור וחושב עליה בכל עת והיא מדריכה את נתיב חייו. ואף שאין נצרך לזה זמן רב, אבל צריך שמחשבות אלו יהיו עומדים בראש ובשורש כל מעשיו, ובזה יהיה שולט על חייו. ושאיפה זו תהא מקננת בלבו בקביעות, ומבט זה יעמוד ברקע כל מעשיו, ובכל עת יבחון וימוד את הנהגתו האם תואם הוא את התכנית הגדולה.

להתוות לעצמו דרך עליה

וכל אדם מחוייב לעשות לעצמו תכנית ומשימה על עצם חייו, שיקבע בליבו את השקפתו כיצד ראוי לחיות ואת השאיפה כיצד הוא רוצה ומתעתד להיות. האם תכליתו היא להיות תלמיד חכם שכל חייו נתונים ומוקדשים ללימוד התורה ולדעת בכל מקום ששואלים אותו, ואז יחשוב כיצד יגיע לזה. ואם רואה את הפיסגה בלהיות בקי בהלכה ומדקדק בה, ימלא את לבו בתחבולות כיצד לבוא לכן. ואם שאיפתו תהא להגיע למדויגות של יראת ואהבת ה', אזי בכל עת יתבונן בדרכיו האם הוא מתעלה בעניין זה. אולם אם הוא בעצמו אינו יודע מהו יעודו בעולם, הרי ישאר תמיד באותה דרגה, ולא יתעלה.

שאיפות רוממות - הצלה ועצה לזמני ירידה

יש בדבר גם עצה נפלאה לכל הנטינונות וההתמודדויות הבאים על האדם מצד היצר, כי כאשר האדם מפנה את מבטו להשגות רוממות ודרגות קדושה וצדקות, הרי יאזור כח וגבורה לכבוש את נטיותיו, כשיאמר לעצמו שאין זה מתאים לפי מעמדו לרדת לשפלות זו. והוא עניין הכתוב 'אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה' (משלי טו, ד).

וכאשר האדם מעמיד עצמו לתכלית מסוימת, מסייע הדבר בידו גם לעתות ירידה, כי בלי זה, עלול האדם להישאר במצב ירוד זמנים ועידינים עד שזוכר היכן הוא ומוצא את עצמו בדיוטא תחתונה, אולם כאשר הוא נתון במהלך של יעוד מרומם, ירגיש מיד שחרג מדרכו ועד מהרה ינער עצמו ויחזור למסילתו.

ומוטל על כל אדם להשכיל ולהעמיד לעצמו שאיפות המתאימות לנפשו, שמצד אחד לא יהיו קלות מדי בכדי שימצא את כוחותיו במיטבם, ולא יחמיץ את הזמנות החיים שניתנה לו. אך מאידך צריך להכיר את כוחותיו ולשאוף לדברים מציאותיים וברי הישג ולא באופן שלא יוכל להחזיק מעמד וייתייאש מכל וכל. וצריך בכל עת לבחון את עצמו האם הוא מתנהג לפי התכנית, וכמו כן מדי פעם לבדוק אם התכנית מתאימה לפי המציאות. ולא ירתע מלשנותה בהתאם לנסיבות. 'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו' (מכות י, ב). ו'הבא לטהר מסייעין אותו' (יומא לה).

תחילת דרך התשובה - שאיפה לשלימות

ביאור הדברים, יסוד התשובה והצלחה היא רק כאשר יש שאיפה גדולה בתחילת הדרך, להתחדשות והתקרבות אל ה', להגיע לשיא פיסגת השלימות, ובכח שאיפה זו אפשר להתחיל את דרך התשובה, וללא שאיפה זו הרי עבודת התשובה לא תצליח! וככל שהשאיפה נשגבה וחזקה באותה מידה יצליח להגיע לשלימות התשובה - להגשמת שאיפתו.

מצד אחד רוצה האדם לעשות תשובה בכל כוחו, הוא משנה את דרכו ומשפר את מעשיו, במעשה זה או אחר, ומאידך פעמים רבות נופלת בחלקו אכזבה כאשר איננו מצליח לעמוד במשימה של עבודת התשובה.

הסיבה שאיננו מצליח לעמוד בעבודת התשובה, משום שמתחילת דרכו חסרה לו השאיפה להגיע אל שיא השלימות, הוא משלה את עצמו בהישגים של שינוי מעשים לשנות איוה קילקולים, ומסתפק בדרגה זו של "בעל תשובה". ולא שת ללבו להרגיש שקל לו לאדם לשנות אי אלו ממעשיו, יותר מאשר לשנות את כל דרכיו.

ככל בנין העומד להבנות צריך תכנון מראש מהמסד ועד התפוח, א"א

להתחיל בחפירת היסוד ללא תכנון הקומה העליונה, כך גם בתשובה צריך לשאוף מראש ל"עד ה' אלהיך". אם אין לו את התכנית והמטרה מתחילת דרך התשובה להיכן שאיפתו צריכה להגיע, הרי לעולם הוא לא יגיע, עבודת התשובה אפשרית רק אם מתחילת הדרך תהא שאיפתו לשינוי ערכים, להגיע אל שיא השלימות, ולא להסתפק בשינוי מעשים בלבד.

רבי יודל מנוברדוק זצ"ל המשיל זאת לאדם הנוסע ברכבת הנוסעת בכיוון הפוך למטרתו, וכשמעירים לו שהוא צריך לשנות את כיוון הרכבת, הוא מסב את פניו ויושב בספסל ההפוך שממולו, כשפניו מכוונים אל מקום הפצו, אך זה לא יועיל לו כי לעולם לא יגיע! גם המסתפק בעבודת התשובה רק בשינוי מעשים לא יגיע לעולם אל הכיוון הנכון. ראשית צריך לצאת מהרכבת, לשנות את כיוון הערכים מתוך שאיפה נשגבה להגיע אל השלימות האמיתית.

הגלים הארת דרך ר' 1901

חז"ל מספרים (ענין ב): "מעשה בר' יהושע בן חנני" שהלך לסייע בהגפת דלתות אצל ר' יוחנן בן גודגדא, אמר לו: בני! חזור לאחורין! שאתה מן המשוררים ולא מן השוערים ומשורר ששיער במיתה". לכאורה, שניהם לויים שניהם קדושה אחת, ומה בכך שנוטל תפקיד אחר? התשובה - התפקיד מותאם למערכת הכחות ושינוי בתפקיד מעוות את המערכת.

בזה מקבלים אור אחר דברי הרמ"ח לוצאטו ז"ל בראש ספרו "מסילת ישרים". "יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה הוא, שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו". אדם הרוצה לבנות בנין רב קומות, כמתואר בברייתא של רפב"י, שיעמוד על בסיס איתן; הרוצה להגיע לעבודה תמימה, שכל פנייתו בה לבורא ית', מה עליו לעשות? שיתברר ויתאמת אצלו מה חובתו בעולמו. והוא הולך ומברר מהי החובה. לכאורה החובה שווה לכולם, ומדוע מתבטא הוא "מה חובתו בעולמו"?

רואים מדבריו, שודאי החובה שווה לכולם, אבל בתוך החובה הכללית מוטלת חובה אישית על כל יחיד ויחיד לברר ולאמת לעצמו, מהי החובה המיוחדת לו בעולמו שלו. כל יחיד, עם האישיות המיוחדת לו, עם כשרונותיו, מדותיו, תכונותיו, מחשבותיו הפרטיות המקוריות, עם הרקע המיוחד לו - עליו לעבוד את ה'. רק כך יגיע לגדלות. אין אפשרות להגיע לגדלות עם כלים שאולים!

מאריכה התורה בענין הדגלים להעמידנו על אחד היסודות הגדולים בעבודה - הכרת האישיות המיוחדת לכל אחד וכיוון העבודה על פיה. גם כיום בנוי